

Ліна Матвєєва,
аспірант кафедри парламентаризму
та політичного менеджменту НАДУ

Людмила Паішко,
доктор наук з державного управління, доцент,
професор кафедри парламентаризму
та політичного менеджменту НАДУ

Періодизація виконання Верховною Радою УРСР контрольної функції: радянська доба

У статті аналізується діяльність Верховної Ради Української РСР як вищого законодавчого і представницького органу влади України щодо виконання ним контрольної функції протягом радянського періоду, що стало передумовою формування контрольних функцій парламенту на сучасному етапі державного будівництва.

Ключові слова: "радянський парламентаризм", Центральна Рада Української Народної Республіки, Верховна Рада УРСР, Президія Верховної Ради УРСР, Рада Народних Комісарів УРСР, Комітет народного контролю Української РСР, Рада Міністрів УРСР.

The article is devoted to the analysis of the activity of the Verkhovna Rada of the Ukrainian SSR, as the highest legislative and representative authority of Ukraine, focused on its controlling function, on its reflection and influence on modern parliamentary functions at the present stage of state construction.

Key words: "Soviet parliamentarism", Central Council of the Ukrainian National Republic, Supreme Soviet of the USSR, Presidium of the Supreme Soviet of USSR, Council of People's Commissars of the USSR, People's Control Committee of the Ukrainian SSR, Council of Ministers of the USSR.

Постановка проблеми. Становлення вітчизняного парламентаризму відбувається під впливом світових і вітчизняних суспільно-політичних процесів. Його формуванню передував складний еволюційний шлях вищого законодавчого і представницького органу українського народу, який пройшла Українська держава в процесі історичного розвитку.

Парламент України - Верховна Рада, як "єдиний орган законодавчої влади" розпочинає відлік своєї діяльності з 16 липня 1990 р. - моменту проголошення Верховною Радою Української РСР 12-го скликання Декларації про державний суверенітет України, в якій проголошено розмежування влади на законодавчу, виконавчу та судову як принцип побудови державного механізму. Відродження парламенту в нових умовах суверенної держави почалося з 24 серпня 1991 р., коли Верховна Рада України одностайно підтримала "Акт проголошення незалежності України". Конституція України 1996 р. визначила повноваження та функції парламенту України, серед яких одне з

провідних місць належить парламентському контролю. Однак правові й державно-управлінські основи інституту парламентського контролю були закладені значно раніше.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні й практичні аспекти контрольної функції вищого законодавчого органу УРСР вивчали радянські науковці: В.Д.Гончаренко [3; 4], І.П.Доленко, Л.Т.Кривенко, В.Є.Нижник, Г.Х.Рябошапко [6] та ін.

Серед сучасних дослідників вивченням діяльності Верховної Ради УРСР за радянської доби займалися: О.М.Бандурка [1], В.М.Даниленко [5], В.М.Дмитрушко [7], Ю.Д.Древаль [1], В.М.Єрмолаєв [8], В.С.Журавський [9], Ю.С.Шемшученко [10] та ін.

Проте, з наукової точки зору, дослідження діяльності Верховної Ради УРСР за радянський період були необ'єктивними і недостатніми. Але, як показує практика, після 20 років незалежності України цей досвід має важливе значення для удосконалення роботи Парламенту в частині виконання ним контрольної функції.

Метою статті є здійснення аналізу діяльності Верховної Ради Української РСР щодо виконання нею контрольної функції та визначення основних періодів її становлення у радянський період.

Виклад основного матеріалу. Діяльність представницьких структур влади періодично відновлювалася протягом сторіч, оскільки впродовж свого історичного розвитку Україна мала лише фрагменти національної державності. Більшість дослідників з історії українського державотворення переконують в існуванні протопарламентських установ ще в давньоруських містах і князівствах Київської Русі (віче, боярські думи), у часи Запорізької Січі (козацькі ради), у 1917-1918 рр. (Центральна Рада Української Народної Республіки). Кожна з них виконувала певні контрольні функції і мала спеціальні контролюючі органи, діяльність яких на сьогодні потребує додаткового наукового дослідження.

В одній із перших монографій з проблем реформування державного управління в Україні йдеться про недостатню науково-дослідницьку роботу з історії діяльності Українського парламенту у радянський період [12, с. 20, 84, 88].

Необхідність вивчення історії державного управління радянської доби, зокрема діяльності та функцій законодавчо-представницького інституту Радянської України, зумовлюється низкою чинників. По-перше, у сучасній Україні ліквідовано вищі органи влади, що функціонували в Українській Радянській Соціалістичній Республіці (Верховна Рада УРСР, Рада Міністрів УРСР, ЦК Компартії УРСР). По-друге, діяльність новостворених державно-управлінських інститутів деякою мірою базується на використанні елементів радянської управлінської системи (наприклад принципи управління

по вертикалі, централізації влади, бюрократії). По-третє, свідомість значної частини українського суспільства сформована і вихована на радянській системі, що поряд з негативними має й позитивні приклади діяльності системи державного управління. Зокрема, за підсумками опитування, проведеного соціологічною службою Центру Разумкова в грудні 2005 р., 48,7% респондентів з усіх регіонів України прагнуть відновлення Радянського Союзу та соціалістичної системи [13]. Майже не змінилася зазначена вище думка через 5 років. Як показують дослідження компанії Research&Branding Group, проведені з 1 по 9 березня 2011 р., прагнуть збереження Радянського Союзу 47% українців; погоджуються із твердженням, що головна відмінність радянського минулого від нинішнього часу в тому, що в Радянському Союзі була об'єднана ідея, спільна для всіх мета, а зараз цього немає, 70% респондентів [11].

Як показують дослідження, за радянських часів термін "парламент" об'єктивно не узгоджувався з теорією і практикою державного управління. Оцінку парламентаризму та ставлення до нього як до явища подають численні статті В.Леніна, що публікувалися протягом 1906-1918 рр. Специфічне розуміння парламентаризму він подає в статті "Держава і революція" (1918 р.), де, зокрема, зазначає: "Без представницьких установ ми не можемо собі уявити демократії, навіть і пролетарської демократії, без парламентаризму можемо і повинні" [7, с. 51].

Сутність радянської влади, зокрема домінування союзної структури СРСР та підпорядкованість вищих державних установ партійним органам, багато в чому суперечила ознакам парламентаризму. Тому Верховну Раду УРСР не можна вважати парламентом, оскільки їй реально не належала верховна законодавча влада, робота здійснювалася не на постійній основі, колегіальний характер рішень залежав від ухвали партії. Однак у статті ми акцентуємо увагу лише на виконанні вищим законодавчим і представницьким органом Української РСР однієї з основних державно-управлінських функцій - контрольної.

Аналіз наукових праць із досліджуваної проблеми дав підстави виділити чотири основні періоди становлення контрольних функцій вищого законодавчо-представницького органу влади УРСР.

Перший період ознаменувався створенням вищого законодавчого органу та здійснення ним "верховного державного контролю" (1919-1929 рр.). Так, у період становлення радянської влади та утворення Союзу РСР формальну правову основу організації й діяльності державного механізму Української республіки визначали дві Конституції УРСР 1919 та 1929 рр. Відповідно до них найвищими органами державної влади були Всеукраїнський з'їзд Рад, Всеукраїнський центральний виконавчий комітет (ВУЦВК) і Рада народних комісарів [10].

Важливою формою реалізації компетенції Всеукраїнського з'їзду Рад була контрольна діяльність. Ряд науковців, зокрема Ю.П.Єременко, О.Т.Широков, Г.В.Барабашев, К.Г.Шеремет та ін. мали неоднозначну думку щодо природи і сутності контролю вищих представницьких органів влади Радянського Союзу. Встановлена в Конституціях підзвітність ВУЦВК, РНК УРСР та інших державних установ перед Всеукраїнським з'їздом Рад означали надання з'їзду права контролю за діяльністю цих органів. А.Я.Слива констатує, що "звіт перед Радами є вищою формою державного контролю" [3, с. 29].

Конституцією 1919 р. визначено, що "РНК УРСР була відповідальною перед з'їздами (ст. 12), а Конституція 1929 р. передбачала, що Всеукраїнський з'їзд Рад "заслуховує та затверджує звіти про діяльність робітничо-селянського уряду" (ст. 22). До числа підконтрольних з'їзду відносилися також наркомати УРСР та інші центральні державні установи [10].

Контрольна діяльність Всеукраїнського з'їзду Рад пов'язана з його розпорядчо-директивною діяльністю (верховним управлінням). Так, виконання прийнятих на з'їзді рішень щодо діяльності державних органів контролював з'їзд наступного скликання і визначав напрями їх роботи до наступного чергового з'їзду. Всеукраїнський з'їзд Рад поєднував, таким чином, законодавчу, управлінську та контрольну діяльність [3, с. 31].

Однак після прийняття у 1924 р. Конституції СРСР затверджено Положення про Всеукраїнський Центральний виконавчий комітет Рад робітничих, селянських та червоноармійських депутатів, відповідно до якого вищим законодавчим, виконавчим та розпорядчим органом влади УРСР визнано ВУЦВК - тогочасний "парламент" Радянської України. Визначена у пункті 46 Положення роль постійних комісій ВУЦВК зводилася до "розгляду питань поточного законодавства й керування" [9, с. 68].

Як свідчить проведений аналіз, у період становлення радянської влади в Україні парламентськими органами, що здійснювали контроль за діяльністю інших державних органів та поєднували його із законодавчою та управлінською діяльністю, були Всеукраїнський з'їзд Рад (до 1924 р.) та ВУЦВК (після 1924 р.). Це виражалось переважно у формі звітів голови уряду (РНК), наркоматів та інших центральних державних органів.

Другий період характеризувався зниженням ролі Верховної Ради у державному управлінні внаслідок формування авторитарної командно-бюрократичної та партійної системи (середина 30-х - середина 50-х рр.). Середина 30-х рр. ХХ ст. пов'язана з виникненням нового представницького інституту - Верховної Ради УРСР, яка за Конституцією 1937 р. визнавалася найвищим органом державної влади та єдиним законодавчим органом УРСР (ст. 20, 23). Саме в цій Конституції сформульовані повноваження, що стосуються контролю вищого законодавчого і представницького органу влади. Верховна Рада УРСР мала право у разі потреб призначати слідчі та ревізійні

комісії з будь-яких питань (ст. 33). Рада народних комісарів УРСР як найвищий виконавчий і розпорядчий орган державної влади УРСР була відповідальна і підзвітна перед Верховною Радою УРСР, а в період між сесіями Верховної Ради УРСР - перед Президією Верховної Ради УРСР (ст. 40).

Конституція УРСР 1937 р. передбачала контрольну діяльність депутатів Верховної Ради УРСР. Так, відповідно до ст. 53 депутат мав право направити запит Уряду або Народному комісару УРСР, які зобов'язані не більше як у триденний строк дати усну або письмову відповідь Верховній Раді УРСР.

Основний Закон (ст. 99, 100) передбачав також фінансовий контроль вищого законодавчого органу влади. Зокрема, у Верховній Раді УРСР обиралися бюджетна комісія, яка доповідала висновки по державному бюджету УРСР; звіт про його виконання затверджувався Верховною Радою УРСР і публікувався до загального відома [10].

Ряд дослідників даного періоду вважає, що діяльність Верховної Ради УРСР з часу прийняття Конституції 1937 р. стала другорядною та дещо по-верховною. Так, на думку А.Є.Крухмальова, "значення Верховної Ради та її Президіумів у державному управлінні значно знизилася порівняно з тією роллю, яку відігравали у перші роки існування радянської влади з'їзди Рад, сесії ВУЦВК" [3, с. 57]. Цю думку підтримує Г.С.Єськов, який зазначає, що "у середині 30-х років, коли міцно утвердилася командно-бюрократична система, авторитарні методи влади, культ особи Сталіна, набули поширення масові репресії та беззаконня, практика скликання з'їздів Рад була припинена" [3, с. 55].

Натомість реальними органами влади в Україні у 30-40-ві рр. ХХ ст. були організації комуністичної партії, які реалізовували свою владу через репресивні органи, контролювали діяльність усіх господарських і державних установ, громадських організацій. Про "другорядне значення представницьких органів у державному будівництві" у післявоєнний період та у другій половині ХХ ст. зазначає і В.М. Даниленко [5, с. 124].

Створення командно-адміністративної системи призвело до посилення "виконавчої"* влади за рахунок "законодавчої"* та встановлення монопольного контролю партійно-державного апарату над ними. Тому закріплені в Конституції 1937 р. положення щодо виконання Верховною Радою УРСР контрольної функції обмежувалися та жорстко регулювалися авторитарним сталінським режимом.

Третій період відзначився подальшою формалізацією діяльності Верховної Ради у зв'язку з посиленням ролі КПРС та повалення режиму Й.Сталіна. Лібералізація політичної системи і реформування господарського комп-

* Умовні назви органів державної влади УРСР, що здійснювали виконавчу та законодавчу функції (через відсутність в Конституції УРСР принципу поділу влади).

лексу СРСР та, відповідно, УРСР у 50-60-х рр. залишила механізм державно-політичного управління, зберігаючи тоталітарний характер. Партійні комітети поступово засвоїли стиль безпосереднього командування не лише Радами різних рівнів, але й Верховною Радою УРСР та органами державного управління, а також профспілками, комсомолом, громадськими організаціями, які на той час не мали реальної влади [5, с. 92-100].

Головним напрямом розвитку системи управління на початку 60-х рр. (у 1962 р.) стала розробка третьої Конституції СРСР. Упродовж дворічної роботи комісії було внесено ряд змістовних пропозицій. Зокрема, у проекті називалися нові громадсько-політичні інститути та інструменти впливу: система народного контролю, звітність державних діячів перед населенням, всенародне обговорення найважливіших законопроектів, галузеві наради трудящих та ін. (ст. 101). Однак попри всі кроки, спрямовані на лібералізацію суспільного життя, кардинальних змін у системі державного управління УРСР до кінця 70-х рр. не відбулося. Верховна Рада де-факто не була вищим органом влади.

Четвертий період характеризується імітацією необмежених повноважень Верховної Ради УРСР та активізацією законотворчої роботи щодо здійснення вищого державного контролю (середина 70-х - 80-ті рр.). На початок періоду припадає підготовка та прийняття нових Основних законодавчих актів - Конституції СРСР (1977) та Конституції УРСР (1978). Важливість виконання Верховними Радами союзних республік контрольної діяльності визначається вищими партійними органами СРСР. Так, XXVII з'їзд Компартії СРСР назвав "здійснення Верховними Радами вищого державного контролю важливим напрямом їх діяльності" [4, с. 33].

Верховній Раді УРСР як вищому органу державної влади надавалося право здійснювати вищий контроль у республіці. Для цього було створено потужний нормативно-правовий фундамент, який становили ряд законодавчих актів, що закріплювали контрольні повноваження Верховної Ради. Важливими серед них були: Регламент Верховної Ради УРСР (від 25 березня 1980 р.), Положення про постійні комісії Верховної Ради УРСР (від 25 березня 1980 р.), Положення про організацію роботи з наказами виборців в Українській РСР (30 вересня 1981 р.), Закон про статус народних депутатів СРСР та Закон про народний контроль в СРСР (від 30 листопада 1979 р.) та ін.

Основними суб'єктами, за якими закріплено виконання контролюючих функцій Верховною Радою, стали: безпосередньо Верховна Рада УРСР, Президія Верховної Ради УРСР, постійні комісії та депутати Верховної Ради УРСР [4, с. 33]. У спеціальному розділі X "Здійснення Верховною Радою УРСР контрольних повноважень" Регламенту Верховної Ради УРСР (ст. 54) визначено здійснення контролю за дотриманням та проведенням у життя державними й суспільними організаціями положень Конституції СРСР та

Конституції УРСР, рішень Верховної Ради СРСР та УРСР, законів СРСР та УРСР, виконанням державних планів економічного та соціального розвитку, державного бюджету УРСР, діяльністю всіх підзвітних Верховній Раді УРСР державних органів [4, с. 34].

Одним із пріоритетних напрямів контрольної діяльності Верховної Ради УРСР вважалася робота постійних комісій. На першій сесії 10-го скликання (1980 р.) внесено зміни і доповнення у Положення про постійні комісії, прийняте на дев'ятій сесії 6-го скликання (1966 р.), спрямовані на удосконалення їх роботи. Проте діяльність комісій була малоефективною, допускався різнобій, дублювання та підміна роботи однієї постійної комісії іншою.

Крім того, Конституцією передбачалося створення Верховною Радою у разі потреби слідчих, ревізійних та інших комісій з будь-якого питання, віднесеного до відання Української РСР. Верховна Рада також утворювала Комітет народного контролю Української РСР, який очолював систему органів народного контролю в республіці. За Конституцією 1978 р. Уряд України був відповідальним перед Верховною Радою УРСР і їй підзвітним, а в період між сесіями - перед Президією Верховної Ради УРСР.

Підконтрольні Верховній Раді органи були визначені у ст. 55 Регламенту, серед яких Рада Міністрів УРСР, міністерства, державні комітети. Важливою формою контролю стало заслуховування на сесіях Верховної Ради звітів, повідомлень та інформацій про роботу Президії Верховної Ради УРСР за певний період [4, с. 34].

Натомість роль Президії Верховної Ради УРСР як постійно діючого органу законодавчої влади зростала. У реальному житті Президія Верховної Ради УРСР не була самостійною. Практично будь-яке її рішення, постанова чи указ проходили попереднє узгодження в ЦК Компартії України. Вирішальне ж слово було за центральними союзними органами - передусім за ЦК КПРС.

Отже, маючи необмежені повноваження та функціонуючи як показово-парадний компартійний інститут, Верховна Рада УРСР стала помітним явищем української історії в контексті становлення сучасного українського парламентаризму. На жаль, з різних причин вона не досягла рівня, який засвідчив про набуття нею якостей парламентаризму, оскільки модель державної влади, закріплена Конституцією 1978 р., заперечувала принцип поділу влад [1].

Певних рис сучасного парламентаризму Верховна Рада Української РСР почала набувати лише наприкінці радянської доби. Великі зміни, що відбулися в економіці та політичній системі Союзу РСР наприкінці 80-х рр. XX ст., сприяли прийняттю ряду життєво важливих законів, пов'язаних із переходом до ринкової економіки. Одним з них був Закон "Про Контрольну палату СРСР". Відповідно до даного закону Контрольна палата СРСР конституювалася як вищий орган фінансово-економічного контролю в країні,

що діє під керівництвом Верховної Ради СРСР і підзвітний їй. Вона мала право здійснювати контроль за використанням бюджету, об'єктами союзнаї власності, джерелами та використанням доходів загальносоюзних суспільних об'єднань. Однак законом не передбачалося створення аналогічних органів Контрольної палати у республіках.

Під впливом міжнародного суспільного руху за дотримання та розширення громадянських прав, прийняття міжнародних документів про права людини у середині ХХ ст., відбулися позитивні зрушення щодо здійснення контролю за дотриманням прав людини у Радянському Союзі у кінці 80-х рр. ХХ ст. Так, у прийнятій у 1989 р. Декларації прав і свобод громадянина СРСР передбачалося створення системи уповноважених з прав людини при Верховних Радах союзних республік та уповноважених з прав людини при Радах народних депутатів усіх рівнів. Але наступні події, що відбувалися в Радянському Союзі, не дали змоги реалізувати цю ідею [2]. Вона стала можливою лише за часів незалежності України.

Аналіз діючого на той час законодавства щодо здійснення контрольних функцій Верховної Ради УРСР дозволяє зробити висновок про імітацію зростаючої ролі Верховної Ради у системі державного управління та вдосконалення системи державного контролю за діяльністю вищих органів влади. Верховна Рада УРСР на той час залишалася тим державним органом, який був частиною авторитарно-ієрархічної радянської системи при повному підпорядкуванні партійно-бюрократичному апарату СРСР.

Висновок. За результатами проведеного аналізу наукових досліджень встановлено, що контрольні функції Верховної Ради УРСР як вищого органу державної влади протягом радянського періоду пройшли складний еволюційний шлях (від розпорядчо-директивного контролю Всеукраїнського з'їзду Рад до вищого державного контролю Верховної Ради УРСР, формалізованого та обмеженого авторитарним режимом та партійно-бюрократичним апаратом).

Визначені у процесі дослідження періоди виконання функції контролю вищими законодавчо-представницькими органами Української РСР мають ряд спільних ознак, властивих для всієї радянської доби. Для періоду "радянського парламентаризму", на нашу думку, характерним є:

- залежність та підпорядкованість органів державної влади УРСР внаслідок повної концентрації та централізації влади в СРСР;
- відсутність у системі організації державної влади принципу поділу влади та важелів стримування і противаг;
- другорядне значення Верховної Ради УРСР унаслідок монопольного контролю партійно-державного апарату;
- епізодичність, непостійність і формальність діяльності вищого законодавчо-представницького органу влади УРСР.

Результати наукового дослідження є досить актуальними для теорії і практики державного управління України на сучасному етапі. Поряд з аналізом діяльності Верховної Ради УРСР щодо виконання нею контрольної функції у статті розкриваються наявні риси авторитаризму радянської системи, що певним чином проявляються сьогодні в Україні. Зокрема, скасування політреформи 2004 р., відновлення Конституції 1996 р. та, відповідно, зміна форми правління з парламентсько-президентської до президентсько-парламентської республіки. Поряд з проголошеними правлячою силою демократичними лозунгами і цінностями, наявним є: концентрація влади в руках Президента, підпорядкування всіх гілок влади одній, переважання ролі й участі однієї політичної сили в органах державної влади, сформованість вертикалі виконавчої влади та підзвітність її перед партійними органами, що суперечить принципам демократичного суспільства і може становити загрозу для його розвитку.

Напрямами подальших наукових досліджень з висвітленої проблематики доцільно визначити: порівняльний аналіз визначення стану сформованості контрольної функції парламенту на сучасному етапі; аналіз та еволюція нормативно-правового забезпечення здійснення парламентом контрольної функції.

Список використаних джерел

1. *Бандурка О. М.* Парламентаризм в Україні: становлення і розвиток : монографія / О. М. Бандурка, Ю. Д. Древаль. - Х., 1999. - 133 с.
2. *Власов И. С.* Защита гражданских прав личности в Польше (институт омбудсмена) / И. С. Власов. - М. : ИНИОН АН СССР, 1990. - 13 с.
3. *Гончаренко В. Д.* Всеукраинский съезд Советов рабочих, крестьянских и красноармейских депутатов - верховный орган власти УССР в 1917-1937 годах : учеб. пособие / В. Д. Гончаренко. - К. : УМК ВО, 1990. - 64 с.
4. *Гончаренко В. Д.* Правовые основы контрольных полномочий Верховного Совета Украинской ССР и формы их реализации / В. Д. Гончаренко // Проблемы социалистической законности. - 1986. - Вып. 18. - С. 32-38.
5. *Даниленко В.* Особливості радянського парламентаризму в Україні (друга половина ХХ ст.) / В. Даниленко // Історія України: маловідомі імена, події, факти. - 2010. - Вип. 36. - С. 88-125.
6. *Доленко І.* Контрольна діяльність постійних комісій Верховної Ради УРСР / І. Доленко // Радянське право. - 1975. - № 2. - С. 6-11; *Кривенко Л. Т.* Роль Конституции в формировании новой практики контроля Верховных Советов за деятельностью подопечных органов / Л. Т. Кривенко // Сов. государство и право. - 1982. - № 5. - С. 3-12; *Нижник В. Є.* Верховна Рада Української РСР - найвищий орган державної влади Радянської України / В. Є. Нижник. - К., - 1951. - 24 с.; *Рябошапко Г. Х.* Верховна Рада УРСР -

найвищий орган державної влади республіки : лекція / Г. Х. Рябошапко. - Львів, 1968. - 24 с.

7. *Дмитрушко В. М.* Парламентаризм в Україні другої половини XIX ст. - 1920 р.: історіографія : монографія / В. М. Дмитрушко, А. П. Коцур. - К. ; Чернівці : Книги - XXI, 2009. - 244 с.

8. *Єрмолаєв В. М.* Вищі представницькі органи влади в Україні (історико-правове дослідження) : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01 / Єрмолаєв Віктор Миколайович. - Х., 2006. - 402 с.

9. *Журавський В. С.* Становлення і розвиток українського парламентаризму (теоретичні та організаційно-правові проблеми) / В. С. Журавський. - К. : Парлам. вид-во, 2002. - 344 с.

10. Конституції і конституційні акти України. Історія і сучасність : збірник / НАН України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького ; відп. ред. Ю. С. Шемшученко. - 2-ге вид. - К., 2006. - 310 с.

11. Майже половина українців хочуть назад, в СРСР : за даними соціологічного опитування компанії Research & Branding Group 2011 р. // Дзеркало тижня. - 2011. - 16 берез. - Режим доступу : <http://news.dt.ua/articles/77495>

12. Реформування державного управління в Україні: проблеми і перспективи / [кол. авт.] ; наук. кер. В. В. Цветков. - К. : Оріяни, 1998. - 363 с.

13. Чи прагнете Ви відновлення Радянського Союзу та соціалістичної системи? : за даними соціологічної служби Центру Разумкова 2005 р. - Режим доступу : http://www.razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=288

Володимир Мороз,

*кандидат наук з державного управління,
докторант кафедри економічної теорії
і фінансів ХРІДУ НАДУ*

Застосування наукового інструментарію інституціоналізму в межах науки державного управління: теоретико-методологічний аспект

У статті розкрито зміст теоретико-методологічного підґрунтя для використання наукового інструментарію інституціоналізму в контексті досліджень проблематики державного управління. На підставі аналізу предметно-об'єктної множини прояву інституціональної доктрини визначені основні напрями її застосування в межах науки державного управління.

Ключові слова: державне управління, інституціональна доктрина, науковий інструментарій, інституція, предмет (об'єкт) науки.

The content of theoretical and methodological base for the usage of scientific tools of institutionalism in the context of researches of the state management